

Anvisningar – Hur kan man använda ”Register över dokument i domböckerna”

Syfte

Målsättningen är att man nästan omedelbart skall finna originaltexten till en källhänvisning när denna är ett häradsprotokoll. Får man årtal och ett datum eller uppgift om det avser ett vintering (VT), sommaring (ST) eller hösting (HT) söker man upp denna uppgift och markerar Arkiv Digital's AID som man sedan klistrar in i *genväg* på Arkiv Digital. Se utdrag nedan sidan 4.

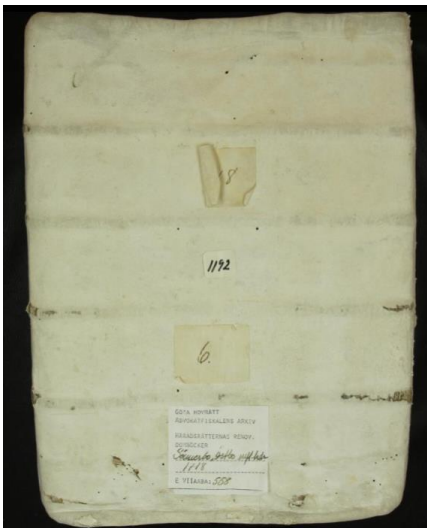
Får man del av ett material där författaren som källa angett en beteckning på mikrofilmen eller microfichen, material som inte längre finns tillgängligt, brukar det gå någorlunda snabbt att finna materialet och kunna ange en korrekt hänvisning att använda i den egna texten.

Arkiv Digital's AID ger också en direkt hänvisning till ingressen där det oftast framgår vem som var kronofogde (kronobefallningsman) och nämndemän vid den aktuella tidpunkten.

Tillgängliga register och vilka domböcker som tillhör de olika häraderna framgår av sammanställningarna sidan 5 nedan.

Bakgrund

Upprinnelsen till arbetet med ett register över dokument var domboken för 1718 med beteckningen EVIIAABA:558. Det är en tjock volym på 1 475 uppslag och alltså 2 950 sidor som INTE är paginerade från 1 – 2950. Den omfattar 16 härader från hela Småland. Vill man t.ex. finna saköreslängden för Norrvinge härad måste man bläddra igenom hela denna volym (den finns med början på uppslag 1181 eller 11810 enligt Arkiv Digital's numrering av bilder, rödmarkert i figur x nedan).

EVIIAABA:558 innehåller renoverade domböcker för året 1718 för följande härader:

Kronobergs län: Sunnerbo, Norrvinge, Kinnevald, Allbo och Uppvidinge samt Konga härader.

Jönköpings län: Östbo, Västbo, Vista, Norra Vedbo och Södra Vedbo samt Östra härader (Västra härad saknas!)

Kalmar län: Sevede, Aspeländ, Tunalän och Tjust

Jag har sammanställt uppgifterna från de olika domböckerna häradsvis. Det innebär att källan EVIIAABA:558 kommer att finnas i alla de 16 häradernas register - idag bara för häraderna i Kronobergs län.

Ting av olika slag

De flesta dokumenten i domböckerna är protokoll från häradstingen. Varje härad (eller motsvarighet) skulle ha tre ordinarie ting, ett vinterting i början av året, ett sommaring och ett höstting i slutet av året. Inträffade grovt brott eller andra särskilda omständigheter inkallades ett extra ordinarie ting, senare kallat urtima ting. Under 1600-talet påträffas också protokoll från fjärdingsting, prostating, lagmansting och ting vid borgrätter. (Borgrätterna i friherreskapet Kronoberg 1646-1680 som omfattade delar av Gårdsby finns i särskilt register). Före 1634 skiljer man inte mellan ordinarie laga ting (vinterting, sommaring och höstting) från extraordinarie ting.

2

Handlingar av olika slag

Huvuddelen av handlingarna som påträffas är protokoll för de olika tingen. Förutom brottmål och tvistemål behandlas olika typer av ärenden såsom fastighetsöverlåtelse, beslut om gästgivare och många andra frågor där andra myndigheter och kommuner idag skulle varit beslutsfattare.

Andra dokument är syneprotokoll. Några nämndemän hade fått i uppdrag att på plats undersöka viss fråga, t.ex. gränstvister mellan gårdar och byar, brandskador etc. Rannsaksprotokoll upprättades då undersökning gjordes, oftast av länsmannen med några nämndemän, av förhållandet vid brott vilket ofta innefattar förhör av misstänkt. Dessa uppgifter kan också ingå som en rapport under egen paragraf i tingsprotokollen.

En tredje grupp är saköreslängder, d.v.s. förteckningar över böter, vilket under äldre tid kunde ersättas med "pliktar med kroppen".

En fjärde grupp dokument, relativt sällsynta, är protokoll om förlikning i tvister, avskrift av hovrättsdom etc. som inte skrivits in i tingsrättsprotokollen. Handling som inte genast kunnat identifieras vid detta registers upprättande har fått beteckningen special. Från 1600-talets första hälft finns också protokoll över utskrivning av knektar.

Konceptboken och renoverade domböcker

Konceptboken, ofta kallad originalboken, var häradets eget exemplar. En renoverad dombok var den kopia (avskrift) som insändes till hovrättens advokatfiskal. Svea hovrätt (Stockholm) inrättades år 1614 och Göta hovrätt (Jönköping) år 1634. Åren 1614-1634 var Svea hovrätt ursprunglig arkivbildare, från 1635 är Göta hovrätt arkivbildare för samtliga län i Småland.

De renoverade domböckerna är oftast mera lättlästa. De är också med några få undantag bevarade. Därför är registren helt koncentrerade på dessa.

Innebörden av rubrikerna och noteringar i registret

Källans beteckning är den beteckning som respektive dombok tilldelats av Riksarkivet/landsarkiven och används i Nationell Arkivdatabas (NAD). Också Arkiv Digital hänvisar till detta som källa. Arkiv Digital är ingen källa, utan en sökväg till en källa eller plats där en källa publicerats. Oftast saknas paginering eller en fullständig sidnumrering. I EVIIAABA:558 finns tio olika sidor som har nr 1. Det kan då vara praktiskt att för sig själv att då också ange Arkiv Digital's bild id som sidhänvisning. Det gör det lättare hitta sidan och uppgiften igen. Arkiv Digital ger följande uppgift vid utskrift av källan: Göta Hovrätt - Advokatfiskalen Kronobergs län (G) EVIIAABA:558 (1718) Bild 11810 (AID: v324001.b11810, NAD: SE/VALA/0382503).

Sida i källan avser den numrering som finns i den inbundna domboken. Numreringen kan avse det enskilda dokumentet, protokollen för ett visst härad under visst år (det förekommer att dessa inte bundits tillsammans utan finns sprida i inbindningen), visst härads protokoll under flera år, viss domsagas (flera häradar) protokoll visst år eller alla dokument i inbindningen.

Paragrafnummer i kolumnen för dokument avser den *numrering* av ärenden och mål som finns i källan. Sådan numrering påträffas från omkring 1679 – lite olika i de skilda häraderna.

Angiven beteckning för Arkiv Digital avser första sidan i varje dokument.

Hjälpmedel vid läsning av domböcker

Från mitten på 1300-talet fram till 1736 var Magnus Erikssons landslag gällande för den svenska landsbygden (inklusive Finland). Texten kan vara lättare att förstå om man känner till lagreglerna och språket.

- Å. Holmbäck & E. Wessén, Magnus Erikssons landslag: I nusvensk tolkning (1966).
- Svenska Akademiens Ordbok (SAOB), <https://www.saob.se/>
- J. E. Rietz, Svenskt dialektlexikon, Ordbok öfver svenska allmogespråket <http://runeberg.org/dialekt/index.html>

Fortsättning domboksprojekt

- Fullfölja registrering av dokument i samtliga domböcker för samtliga häradar och Växjö stad.
- Ett arbete med att registrera innehållet i dokumenten, paragraf för paragraf, med angivande av socken, by och annan plats samt släktnamn och yrkesbeteckningar har inletts. Det innebär i praktiken att *notera första meningen av varje paragraf*. Detta material kan sedan lätt digitaliseras och göras sökbart och var och en kan sedan finna originaltexten på sin dator
- Skapa en längd över nämndemännen i samtliga häradar (Norrvidinge är färdigt). Det innebär inledningsvis att registrera närvarande nämndemän vid sommaringet vart femte år. Deras normalt långa tjänstgöringstid gör att denna metod lär fånga upp mer än 95 procent av ordinarie nämndemän. Längden kan senare förfinas.

Intresserade av att delta i detta arbete kan kontakta Lars-Åke Stenemo.

Norrvidinge härad 1614 - 1730					
År	Datum	Dokument	Källa	Sida i källa	Arkiv Digital AID
1614	21 jan*	Laga ting	EVII AAAD:01	s.2	v49309.b372.s2
1614	24 maj*	Laga ting	EVII AAAD:01	s.5	v49309.b375.s5
1614	12 aug*	Fjärdingsting	EVII AAAD:01	s.8	v49309.b378.s8
1614	13 aug*	Laga ting	EVII AAAD:01	s.10	v49309.b380.s10
1614	23 sept*	Laga ting	EVII AAAD:01	s.11	v49309.b381.s11
1614	22 nov*	Prostating o fjärdingsting	EVII AAAD:01	s.14	v49309.b384.s14
1614	24 nov*	Prostating	EVII AAAD:01	s.16	v49309.b386.s16
1615	11 feb*	Laga ting	EVII AAAD:01	s.17	v49309.b390.s17
1623	24 maj*	Laga ting	EVII AAAD:01	s.46	v49309.b531.s146
1623	21 juli*	Rådstuga i Växjö	EVII AAAD:01	s.150	v49309.b535.s150
1623	2 nov*	Laga ting	EVII AAAD:01	s.151-161	v49309.b536.s151
1624	23 feb*	Laga ting	EVII AAAD:7	s.162 ¹	v49315.b228.s162
1624	20 maj*	Allmännelig utskrivning	EVII AAAD:7	s.171	v49315.b237.s171
1624	7 juni*	Laga rådstuga	EVII AAAD:7	s.172	v49315.b238.s172
1624	2 aug*	Laga ting	EVII AAAD:7	s.173	v49315.b239.s173
1653	16 maj	ST	EVII AAAD:17	s.10	v49325.b404.s10
1653	11 juli	Extra	EVII AAAD:17	s.16	v49325.b410.s16
1653	25 maj	Rannsaking o syn	EVII AAAD:17	s.18	v49325.b412.s18
1679	13 jan	VT §1-30 ²	EVII AAAD:24	s.1	v205723.b1370.s1
1679	3 jul	ST §31-80	EVII AAAD:24	s.9	v205723.b1450.s9
1679	17 nov	HT §81-119	EVII AAAD:24	s.23-36	v205723.b1590.s23
1718	3 feb	VT	EVII AABA:558	s.1	v324001.b9520
1718	26 maj	ST	EVII AABA:558	s.33	v324001.b9680
1718	30 juni	Extra	EVII AABA:558	s.63	v324001.b9830
1718	24 nov	Lagmansting	EVII AABA:558	s.71	v324001.b9870
1718		Sakörelängd	EVII AABA:558		v324001.b11810
1729	7 jan	VT §1-45	EVII AABA:728		v378627.b1630
1729	2 juni	ST §1-59	EVII AABA:728		v378627.b17210
1729	11 aug	Extra – Gårds- brand	EVII AABA:728		v378627.b1840
1729	25 aug	Extra - Brackwagen	EVII AABA:728		v378627.b1850
1729	20 okt	HT §1-71	EVII AABA:728		v378627.b1890
1729	29 okt	Jorderansak.	EVII AABA:728		v378627.b2050
1729		Saköres-längd	EVII AABA:728		v378627.b2070

Utdrag ur register för Norrvidinge härad. * = att hela tinget är transkriberat och finns på KGFs skiva.

¹ Numreringen tyder på att annan sammanställning tidigare existerat.

² Ursprunglig numrering av paragraferna detta år. Denna dombok är lämplig för utbildningsändamål.

Källmatis Renoverade Domböcker Kronobergs län 1600 - 1700

Ungefärliga år	Allbo	Kinnevald	Konga	Norrvidinge	Sunnerbo	Uppvidinge	Friherre Nya Bergkvara	Friherre Herrelund	Friherre Kronoberg	Friherre Virestad	Tiohärad	Växjö
1614/23	AD 2	AD 1	AD 3	AD 1	AD 5 AD 6	AD 4	Friherreskapen tillkom genom förläningar omkring 1647 och drogs in 1680				EVII CD:1	
1624/34	AD 8	AD 7	AD 9	AD 7	AD 11	AD 10						
1635/40	AD 13	AD 12	AD 12	AD 13	AD 12	AD 13						
1641/47	AD 14	AD 14	AD 14		AD 14							
1648/49	Göta Hovrätt, advokatfiskalen, EVIIAAAD: 15											
1650/51	AD 16											
1652/53	AD 17											
1654	AD 18											
1655/56	AD 19											
1657/58	AD 20											
1659/65	AD 25	AD 21	AD 32	AD 23	AD 34	AD 28	AD 26	AD 26	AD 21	AD 27	CD:2	
1666/70		AD 22				AD 29			AD 22			
1670/73			AD 33			AD 30						
1674				Saknas								
1675/80				AD 24	AD 36	AD 31						
1681/86	AD 46	AD 43	AD 63 AD 64	AD 45	AD 37	AD 57	Fullständig källhänvisning är: Göta Hovrätt, advokatfiskalen, EVIIAAAD.xx resp. EVIICD.x Gråmarkerat = Färdigt register över ting. Rödmarkerat=Komplett för 1600-talet				CD:3	
1687/88	AD 47	AD 44	AD 65		AD 38	AD 58						
1689/90			AD 66			AD 59						
1691	AD 48	AD 48		AD 48	AD 39	AD 60						
1692/95	AD 53	AD 49	AD 67	AD 51	AD 40							
1696/1698	AD 54	AD 50	AD 68	AD 52	AD 41	AD 61						
	AD 55											
1699/1700	AD 56		AD 69		AD 42	AD 62						

Lars-Åke Stenemo/2015

Källmatis Domböcker Kronobergs län 1701 -1730

	Allbo	Kinnevald	Norrvidinge	Konga	Uppvidinge ¹	Sunnerbo	Växjö	Lagman	Blekinge Prov/län	Jönk län	Kalmar län
1701	BA16	BA18	BA17	BA14	BA15	BA13	6415	CD3			
1702	BA51			BA50		BA49					
1703	BA85			BA84		BA83					
1704	BA118			BA117		BA116					
1705	BA150			BA149		BA148					
1706	BA182			BA181		BA180		C D4			
1707	BA214			BA213		BA212					
1708	BA246			BA245		BA244					
1709	BA278			BA277		BA276					
1710	BA310			BA309		BA308					
1711	BA342			BA341 påb		BA340					
1712	BA374			BA373		BA372				BA373 ²	
1713	BA406			BA405		BA404					
1714	BA438			BA437		BA436					
1715	BA470			BA469		BA468					
1716	BA502			BA501		BA500					
1717	BA534			BA533		BA532					
1718	BA558									BA558 ³	
1719	BA572					BA571				BA572 ⁴	
1720	BA580					BA579	6416			BA580 ⁵	
1721	BA593					BA592 ⁶			BA593 ⁷		
1722	BA602					BA601			BA602		
1723	BA613					BA612			BA613		
1724	BA622					BA521		CD5	BA622		
1725	BA635					BA633 ⁸			BA635		
1726	A647					BA646 ⁹			BA647		
1727	BA667			BA668 ¹⁰							
1728	BA698			BA699							
1729	BA728			BA729							
1730	BA757			BA756							